

Kelimelerin Kentine Yolculuk

Teos Antik Kenti

Biz binlerce yıl öncesine bakmaya niyet etmedikçe göremeyeceğimiz kentler vardır. Limanları, tiyatroları, caddeleri, heykelleri ile oradadırlar; bize ancak onlara bakmak istediğimizde görünürler. Meydanlarında söylenmiş şarkıları ancak onlara kulak kabarttığımızda duyar, zeytin ağaçlarının gölgesinde yazılmış şiirleri, taşlara yazılmış ölümsüz yazıtların anlattığı hikayeleri ancak onlara yakından baktığımızda anlarız. Keşiflerin bu derece katmanlı ve gizemli birer erişilemek sadece mekânda değil, zamanda da yolculuk yapabilmemizi gerektirir.

Bize zamanda yolculuk yaptıran antik kentlere olan romantizmde değişmez rehberlerimiz kuşkusuz kahverengi yol panolarıdır. Ben bu yazıda ülkemizin dört bir yanını kuşatmış, her biri birbirinden değerli kahverengi yol panolarından sadece birini anlatmaya çalışacağım: Teos Antik Kenti.

İzmir-Çeşme yolundan Seferihisar yönüne doğru çıktığında 20 kilometre sonra Seferihisar merkezine, batı yönünde 6 kilometre devam ettikten sonra ise Sığircık'a ulaşırsın. Küçük ve cana yakın limanını, bölgenin mermer ve taşlarıyla inşa edilmiş kalesini, Ege'nin ışıltılı sularını, miskin kedileri, köy içini geride bırakıp kahverengi tabelayı takip ettiğinde ise yol seni milattan önce 10. yüzyıla, İyonya'nın 12 kentinden birine götürür.

Kuzeyde ve güneydeki birer limanı, tiyatrosu, agorası, bouleuterion'u (meclis binası), caddeleri, kitabeleri ve zeytin ağaçları ile Teos'a hoş geldin. Karşında sana tüm sırlarını bir çırpıda anlatacak, basamak basamak, sokak sokak gözlerinin önüne serili, hayal gücünün yardımı olmadan keşfedebileceğin bir kent bulmayı bekleme. Teoslulardan geride kalanlar, hala süregelen meşakkatli kazılarla gün ışığına çıkmaya devam ediyor. Ancak şunu da bil ki geriye en çok yazıt bırakmış, şairlere, şarkıcılara, tiyatro oyuncularına ev sahipliği yapmış, kelimelerin adeta üzerine yağacağı antik kentlerden birindesin.

Arkaik, Roma ve Hellenistik dönemler boyunca ayakta kalmış Teos Antik Kenti için yapılan bilimsel araştırmalar bundan 300 yıl kadar önce başlamış. 1700'lerin ortalarında İngiliz ve 1900'lerin başında Fransız araştırmacıların çalışmalarını, 1960'lı yıllarda başlayan, Türk bilim insanlarının gerçekleştirdiği kazı çalışmaları takip etmiş.

Teos'ta 2010 yılında yeniden başlayan kazı, araştırma, koruma ve onarım çalışmaları, bu tarihten beri Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı Profesörü Dr. Musa Kadioğlu başkanlığında devam ediyor.

2018 yılından bu yana İş Bankası'nın desteği ile sürdürülen arkeolojik kazılarla, Teos'un en önemli yapılarından birinin gün ışığına çıkması bekleniyor: Eğlence, şarap ve tiyatro tanrısı Dionysos'a adanmış, Anadolu'daki en büyük tapınak olan Dionysos Tapınağı'nın.

Teos'u 2019 ve 2020'de İş Sanat ekibiyle birlikte, 2022 yazında ise Miliyet Arkeoloji'nin yine İş Sanat ile birlikte gerçekleştirdiği "Kültürel Miras Buluşmaları" gezisinde olmak üzere 3 kez ziyaret etme şansını buldum. Kazı Başkanı Prof. Dr. Musa Kadioğlu'nun zengin anlatımıyla dinlediğimiz, büyük bir sabır, tut-

Sezgi Olgac

ku, dikkat ve titizlikle sürdürülen çalışmaların karşılığının her yıl daha fazla alınışını, kentin her sene gün ışığına çıkarılan yeni detaylarını görebilmek, bana her seferinde müthiş bir heyecan verdi.

Benim gibi antik kentlerin elle tutulmaz, gözle görülmeyen büyüünde kaybolmayı sevenler için Teos'a dair notlarla sözü noktalayalım. Zamanın izinde, Teos'un kelimelerine doğru yola çıkacaklara şimdiden iyi yolculuklar.

Yolunu neden Teos'a düşürmelisin?

■ Anadolu'da Dionysos için inşa edilmiş en büyük tapınağın gün ışığına çıkarılışına tanık olmak için.

■ Vitruvius'un Mimarlık Üzerine On Kitap adlı eserinde verdiği bilgiye göre bu tapınak, Hellenistik dönemin en önemli mimarlarından Hermogenes'in imzasını taşıdığı için.

■ Geride en çok yazıt bırakmış antik kentlerden birini gezme şansını bulacağın, bu yazıtların seslendirilmiş Türkçe çevirilerini karekodla telefonundan dinleyebileceğin için.

■ Teos sadece Dionysos Tapınağı ve yazıtlarıyla değil, mermeriyle de dünyanın en özel topraklarından birinde yer aldığı için. Africano olarak adlandırılan bu

mermer, Roma'da Pantheon'un girişindeki çelik taşında dahi kullanıldığı için.

■ Çağlar boyunca zeytinyağı üretimi yapılmış bu bereketli toprakları, tüm alana yayılan asırlık zeytin ağaçlarının altında, ister gölgelerinde dinlenerek ister kocaman gövdelerine sarılarak gezilebileceğin için.

■ MÖ 3. yüzyılda, şair, müzisyen, tiyatrocü ve şarkıcılar olan Dionysos Sanatçılar Birliği'nin yerleştiği Teos, aynı zamanda ünlü lirik şair Anakreon'un da kenti olduğu (ve günümüze ulaşan şiirlerinden birini mırıldanarak keşfedebileceğin) için...